

FERDÍTÉSEK

Hasonlóságok és állati segítség

Sorozatunkból már eddig is kitűnt, mennyire jelen vannak mind a magyar, mind a román nyelvben a mindennapi életünk makacs beidegződéseit többé-kevésbé szatirikusan értelmező szólások, illetve szófordulatok, ám most, amikor a sorozat a végéhez ér, szeretnék majdnem teljesen azonos alakú szólásokat rögzíteni, illetve olyan jelképes szókapcsolatokat említeni, amelyek az emberhez legközelebb élő állatok világából kölcsönzik a segítséget. És itt most természetesen nem az „egyik kutya, másik eb” szólásra gondolok, mert egyrészt erről már volt szó, másrészt pedig hétköznapijaink alig észrevehető eseményeire utaló jelenségeket ígértem fentebb.

Kezdeném talán két szólásnak az azonos tartalmi igazát megerősítő, majdnem azonos formai megoldásával, a túlbeszélést elítélő „Sok beszédnek sok az alja”, „Sok beszéd szegénység” román megfelelőjének említésével: „Vorba lungă – sărăcia omului”, ám a valami nem helyénvalónak vagy másokra nem tartozónak a kimondásakor használt „üss a szádra”, illetve románul „mușcă-ți limba” szófordulatot is érdemes megjegyezni.

A következő példa érdekessége, hogy fele-fele, vagyis az egyik nyelv már igénybe veszi az említett állati segítséget. A nem nagyon érthetően megfogalmazott dolgokra szoktuk mondani, hogy „világos, mint a vakablak” (ez utóbbi szó magában hordozza a tisztánlátás ellentétét), románul viszont „e la mintea cocoșului”, a kakas ugyanis nem „zsenialitásáról”, hanem szemétdombi úrhatnamságáról híres. Ezért használjuk mi is nem ritkán a tyúkeszű kifejezést, ami ezúttal a nőnemű baromfi kurta eszét figurázza ki. De még mielőtt az állatvilág „rejtelmibe” hatolnánk, a hasonlóságot lezárnám a nem ok nélkül, nem véletlenül történő eseménnyel kapcsolatban használt „Nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél” közmondással és román megfelelőjével, a „Nu iese fum fără foc” mondással, melyek legszembeötlőbb hasonlósága, a közvetlen

környezetből vett elemek használata minden bizonnyal a könnyű megértéssel, a félreérthetőség kizárásával magyarázható.

Rátérve az állatvilágból vett jelképes elemekre, az ember két legközelebbi barátjaként emlegetett kutya- és lójelképre, ezek legérdekesebb vonása, hogy a románban nincs megfelelőjük, de még hasonló megfogalmazás sem. (Vagy csak én nem ismerem ezeket? Semmi sem kizárt!) A kutyával kapcsolatban már említettük az elhamarkodott munkát jelentő kutyafuttában kifejezést, amire románul a „pe genunchi” kifejezést használjuk, vagyis gyorsan, a térdünkre téve dobtuk össze, amit kellett, még az asztalra sem voltunk képesek feltenni. A jelentéktelen kicsiségekből is nagy bajt sejtőknek szoktuk mondani, hogy „ebcsont beforr”, románban viszont a kicsiséget már épp semmiséggként kezelik, mondván, hogy „nu face nimic”, vagyis nem tesz semmit, mondogatjuk mi is gyakran.

A lovakkal kapcsolatos érdekesség, hogy a két említendő példának még csak halványan de rengő hasonló formája sincs, mi viszont gyakran használjuk, sőt nem ritkán cselekedjük is: lóvá teszünk valakit – erről múlt havi írásomban olvashatnak bővebben. Ha viszont kilóg a lóláb, akkor az illető önmagát árulja el, vagyis eltitkolna esetleg valamit, de nem volt elég figyelmes, és így ország-világ megláthatta, mire készül.

Ezzel a remélhetőleg érdekes eszmeifuttatással egyelőre lezárom a Ferdítések sorozatot, a kedves olvasóktól viszont azt kérem, hogy ha vannak hasonló nyelvi megfigyelések, de nem találják rájuk a magyarázatot, illetve olyan szólások közt éreznek megfelelést, amelyekről nem beszélünk, írják meg a szerkesztőség címére, és én mindenképpen meg fogom válaszolni, kérésük szerint nyíltan, a lapban vagy magánüzenetben.

Előre is köszönjük, és ne feledjék, a fordítás és a ferdítés csak hangzásban hasonlít, egyébként épp ellenkező fogalmak!

Molnár Judit